

*Natalia Nahorna,
PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), senior teacher,
Department of Pedagogy,
Odessa National I. I. Mechnikov University,
24/26, French boulevard, Odesa, Ukraine*

INTERACTIVE TECHNOLOGIES AS METHOD OF FUTURE PSYCHOLOGIST'S PEDAGOGICAL COMPETENCE FORMATION

Different types of interactive technologies as a method of future psychologists' pedagogical competence formation are analyzed in the article. The usage of interactive technologies is the basis for the formation of the main components of future psychologists' pedagogical competence. The participation in different interactive situations in the educational process helps future psychologists to reveal new fields of professionally essential pedagogical knowledge, master theoretical foundations of their future career as teachers of Psychology. Preparation of future psychologists for their professional activity includes the formation of their pedagogical competence in the field of studying human individual and social nature, as well as peculiarities of different social groups and individuals in specific situations of social life, mastering methods of influence, determining professional opportunities in interpersonal communication, providing the direct assistance to a specific person or a group of people in solving specific problems. Interactive forms and methods of teaching future psychologists are realized by teaching basic courses "Psychology of Higher Education", "Methods of teaching psychology", "Higher Education in Ukraine and the Bologna Process" to students. The curricula of these courses have been completed by professionally-oriented topics, which are important for the pedagogical competence formation. As a result, future psychologists have made a conclusion that interactive technologies are able to activate interest in new pedagogical knowledge, which form pedagogical competence and success of their own innovative pedagogical activity helps to uphold innovative approaches. Subsequently, the creation of the above mentioned situations of cooperation in the process of intellectually-linguistic and general interaction and creative collaboration with a teacher helped future psychologists to master the theoretical foundations of their future profession – a teacher of Psychology, able to work in terms of globalization and European integration.

Keywords: future psychologists' pedagogical competence, teaching of future psychologists, interactive technologies, interactive teaching methods.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор О. С. Цокур

Подано до редакції 05.06.2015

УДК: 378.03.(045)

*Андрій Валерійович Осипцов,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини,
Маріупольський державний університет,
проспект Будівельників, 129, м. Маріуполь, Україна*

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНІЙ НАУЦІ

У статті здійснено дефінітивний аналіз феноменології загальнолюдських цінностей, обґрунтовано позиції вчених щодо підходу та систематизації цього феномену в сучасній науці, означено теоретичні та методологічні основи педагогічного і психологічного дослідження формування загальнолюдських цінностей, визначено основні напрямки формування аксіологічно структурованої особистості людини, акцентовано увагу на формуванні загальнолюдських цінностей у студентів в системі професійної освіти класичного університету.

Ключові слова: феноменологія, цінності, загальнолюдські цінності, класичний університет, виховний процес, професійна освіта, студентська молодь.

Постановка проблеми. Фундаментальні наукові дослідження в галузі аксіологічної теорії доводять, що людство постало перед реальною гуманітарною катастрофою, попередження якої може бути досягнуто тільки в умовах органічного синтезу національного та

загальнолюдського, поєднання в умовах освіти і виховання особистісних та соціальних ціннісних орієнтацій особистості шляхом морально-етичного виховання учнівської та студентської молоді як сутнісної складової процесів соціалізації, загальної і професій-

ної освіти, ціннісного самовизначення та самореалізації особистості. Саме тому особливо актуальним питанням є теоретичне дослідження та обґрунтування феномену загальнолюдських цінностей та методологія їх формування, що представлена у сучасному науковому просторі.

В умовах прагматичної трансформації суспільства вивчення проблеми вибору соціальних цінностей, виховання загальнолюдських цінностей особистості в учнівської та студентської молоді являє собою не лише філософсько-теоретичний, а й праксіологічний, аксіологічний, освітньо-виховний та соціальний інтерес. Аналіз сучасних теоретичних і методологічних основ проблеми виховання загальнолюдських цінностей у галузі вищої професійної освіти України, а також соціально-педагогічні спостереження спонукали нас до висвітлення різних науково обґрунтованих точок зору щодо феноменології загальнолюдських цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Синергетичний аналіз філософсько-культурологічної, психолого-педагогічної літератури з обраної проблеми дослідження дозволив нам констатувати, що вчені зробили значний внесок в обґрунтування категоріального апарату теорії цінностей, яка повинна була відповісти на аксіологічні питання генези цінностей, їх взаємозв'язку, обумовленості їх розвитку та виховання соціальними, культурологічними, особистісними, психологічними та педагогічними факторами. У викладеному контексті маємо підстави зазначити, що протягом усього періоду історико-філософського становлення аксіологічної теорії проблема цінності, загальнолюдських цінностей особистості розглядалася у принциповому взаємозв'язку із ситуативними проблемами буття людини, соціальними сферами її життєдіяльності (сімейна, навчально-виховна, професійно-трудова, суспільна, культурна тощо), матеріальною та духовною культурою.

Фундаментальні наукові дослідження в галузі аксіологічної теорії доводять, що людство постало перед реальною гуманітарною катастрофою, попередження якої може бути досягнуто тільки в умовах органічного синтезу національного та загальнолюдського, поєднання в умовах освіти і виховання особистісних, соціальних та ціннісних орієнтацій особистості шляхом морально-етичного виховання учнівської та студентської молоді як сутнісної складової процесів соціалізації, загальної і професійної освіти, ціннісного самовизначення та самореалізації особистості (І. Бех, [4], В. Біблер [5], В. Довженко [8], В. Сухомлинський [14], Г. Шевченко [15]).

Метою статті є аналіз феноменології загальнолюдських цінностей особистості людини в філософських, психологічних, педагогічних, соціальних, культурологічних аспектах сучасної науки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спираючись на логіку нашого дослідження феноменології загальнолюдських цінностей особистості та суспільства, їх генезу (від грец. genesis – походження,

виникнення, зародження, розвитку) ми розуміли та теоретично узагальнили як процес виникнення, походження та подальшого розвитку загальнолюдських цінностей в культурі людини та суспільства, що привів до їх сучасного стану розвитку та актуальності в освітньо-виховному просторі.

В наукових працях таких вчених, як В. Бездухов [3], В. Біблер [5], В. Григоренко [7], А. Маслоу [11], Л. Овсянецька [12] обґрунтовано положення педагогічної системології як галузі знань, яка досліджує генези та буття педагогічних систем, дефініцію їх понять, що існують у межах простору сучасної педагогічної дійсності. Спираючись на ці положення, ми здійснили аналіз поглядів науковців щодо обґрунтування розвитку загальнолюдських цінностей як аксіологічної категорії. У наукових позиціях вищеперерахованих учених зазначається, що системоутворюючим чинником поняття «загальнолюдські цінності» є поняття «цінності» та «ціннісні орієнтації» суспільства, в якому живе та діє людина.

Викладена аргументація привела до поняття «цінність», яке узагальнено розглядалося як все те, що людина особливо цінує у своєму житті, у чому вона бачить особливе корисне значення.

І. Карпенко, який вивчає філософські закономірності та умови виникнення поняття «цінність», наголошує на тому, що воно виникло під впливом філософсько-етичних ідей Ріккєрта, М. Шелера, які вважали, що такі цінності, як добро, істина, краса, розум є джерелом розвитку та результатом впливу соціальних потреб суспільства, що формують ряд певних цінностей людини. В якості історико-культурологічних факторів генези поняття «цінності» наводить результати наукових дискусій, які мали місце в філософії 60–70-х років ХХ століття. Результатом цих дискусій стала дефініція «цінність», яка розумілася як сутність моралі, етичного ідеалу, будь-якої форми свідомості та є актуальною для індивідуума.

Ученими А. Маслоу [11], В. Сухомлинським [14], Г. Шевченко [15] під впливом філософських та культурологічних ідей аксіологічної теорії була сформована теоретична основа дефініції «цінність». Вона розглядалася як позитивна (корисна) значимість об'єктів оточуючого світу для людини, соціальної групи, суспільства. Цінність визначається як входження в сферу свідомої життєдіяльності людини, соціальних мотивів, інтересу та потреб, на засадах яких вона диференціює ці цінності на матеріальні та духовні, загальнолюдські та національні, сімейні, професійно-трудова, корпоративні. Викладені цінності за твердженням М. Єнікеєва [9] та В. Загвязинського [13] слугують метою і методологічною основою функціонування виховних систем.

У положеннях наукових праць таких відомих вчених у галузі теорії цінностей, як С. Анісімов [1], А. Асмолов [2], В. Бездухов [3], В. Біблер [5], Г. Шевченко [15] доведено фундаментальність соціальних цінностей в становленні особистості людини, розвитку її соціуму. Соціум, за твердженням М. Єні-

кеєва [9], є найвищою цінністю людського буття. Спираючись на твердження та аргументи науковців, ми здійснили визначення поняття «цінність». Сутність цієї дефініції ми розглядаємо як фундаментальне соціальне благо, що оптимально забезпечує продуктивне функціонування соціуму, соціальної справедливості, миру та захищеності людини, дотримання людської гідності і створення соціально-культурних умов досягнення високого рівня якості життя та самореалізації особистості. Інтерпретація сутності поняття «цінність» доводить, що значення явищ особистісно-соціальної практики людини, їх відповідність суспільним потребам та потребам індивідууму, окремих соціальних груп набирає аксіологічного статусу бути усвідомленою цінністю їх буття, актуалізує системне виховання загальнолюдських та національних цінностей людини, особливо учнівської молоді України.

Другим системоутворюючим чинником поняття «загальнолюдські цінності» є поняття «ціннісні орієнтації». Існуючі низки дефініцій «ціннісні орієнтації» в педагогічній системології за своєю сутністю, структурою, ієрархічністю та реляційністю не суперечать між собою, а, навпаки, доповнюють зміст визначення. Гносеологічна характеристика понять «ціннісні орієнтації» формує структурно-функціональні ознаки, які дозволяють їх увести до єдиного логіко-семантичного поля нашого дослідження, яке, за твердженням В. Загвязинського [13], є ієрархічною структурою багатьох лексичних одиниць, які об'єднані в просторі та часі одним інваріантним значенням. Вони відображають конкретну понятійну сферу, її структурно-функціональні зв'язки, їх когнітивно-логічні інтерпретації, що відображаються в свідомості людини.

Основним визначенням поняття «ціннісні орієнтації» в наукових працях В. Загвязинського та А. Закірова надається таке: ціннісні орієнтації – це вибіркоче ставлення людини до матеріальних, духовних цінностей, що включає стійкі установки, переконання переваги, які відображаються у свідомості особистості та її поведінці, спосіб індивідуальної диференціації людиною об'єктів різного походження за їх значущістю.

Г. Анісімов [1], В. Бездухов [3], В. Григоренко [7] поняття «ціннісні орієнтації» визначають як диференціювання та оцінку об'єктів на основі їх цінності для конкретного індивіда; встановлення індивідуалізованого сенсу різних об'єктів, змістовну спрямованість особистості, основу взаємодії її з різноманітними об'єктами.

На засадах використання функціонального підходу такі вчені, як І. Бех [4], С. Бубнова [6], В. Долженко [8], А. Маслоу [11], Г. Шевченко [15], переконливо довели соціально-культурологічну сутність поняття «ціннісні орієнтації» та визначили її як структурування в свідомості людини позитивної або негативної оцінки вибіркових предметів, об'єктів оточуючого світу для особистості, соціальної групи та суспільства. На цих засадах у людини виникає усвідомлене спонукання до певної діяльності, що пов'язане із задоволенням особистих та суспільних

потреб її соціальної практики.

Солідарну аксіологічну позицію стосовно сутності поняття «ціннісні орієнтації» підтримують такі вчені, як М. Єнікєєв [9], Б. Ломов [10], Л. Овсянецька [12]. Науковці цю детермінанту формулюють як соціальні цінності, які має особистість і виступають для неї метою життя, морально-етичними орієнтирами та засобами ефективного досягнення цих цілей. Вони набувають ознак функцій найважливіших регуляторів соціальної поведінки, вчинків, дій індивіда, на засадах яких людина свідомо підпорядковує свою діяльність стійкій (домінантній) особистісно-соціальній меті, готовності і рішучості віддати всі сили й натхнення в неухильному досягненні означеного завдання.

Ураховуючи креативні та об'єктивні можливості синергетичного і системно-структурного підходів, ми сформулювали, на нашу думку, уточнений варіант дефініції «ціннісні орієнтації» особистості. Ціннісні орієнтації ми розуміємо та практично формуємо як вибіркочу та індивідуально усвідомлену, відносно стійку систему спрямованості мотивів, інтересів та особистісних емоційних потреб людини, які цілеспрямовано орієнтовані на певний сектор соціально-культурологічних цінностей та формують змістовний аксіологічний вектор життєдіяльності людини в системі суспільних цінностей. Ціннісні орієнтації людини як суб'єкта соціальної практики представляють собою індивідуалізовану сукупність різноманітних орієнтирів на певні особистісно-соціальні цінності у формі ідеалів, морально-етичних норм поведінки, звичаїв, традицій, світогляду та національної ментальності, що визначаються як ціннісна свідомість людини. Ціннісна свідомість людини, як продукт аксіологічних орієнтацій, передбачає її характер, способи включення особистості в різні форми суспільної практики, спрямованість соціально-ціннісної самореалізації людини.

Засади синергетичного, структурно-системного підходів та порівняльно-зіставних методів теоретичного дослідження генези аксіологічних понять нашого дослідження дали змогу відокремити з них якісні ознаки, які посирили на когнітивній, логічній, праксіологічній, поведінково-ціннісній та мотиваційно-потребнісній семантичних основах і привели до визначення дефініції «загальнолюдські цінності». При цьому процес тлумачення вищезазначеного поняття базувався на теоретичних положеннях таких вчених в галузі теорії цінностей, як І. Бех [4], В. Григоренко [7], В. Сухомлинський [14], Г. Шевченко [15], які переконливо довели багатокомпонентну організацію загальнолюдських цінностей. Цей феномен розглядається вченими як сукупність певних ціннісних констант їх особистісно-соціальної практики, цивілізаційного буття, в основі якого знаходяться сенс життя, щастя, сім'я, добро; мораль, право, відповідальність, гідність, порядність; духовність, віра, культура; порозуміння, толерантність; спілкування, співпраця, взаємодопомога; справедливість, демократія, гуманістичні детермінанти; рівний доступ до сучасної освіти, куль-

тури, збереження здоров'я; гармонія особистості, етносу, нації; результати соціально-ціннісної діяльності людини та суспільства тощо.

Ураховуючи теоретичні та методологічні особливості дефінітивного аналізу, ми вважаємо за доцільне навести приклади дефініції «загальнолюдські цінності» людини, що мають аксіологічну позицію в сучасній теорії цінностей та відображають ставлення їх авторів до філософської, соціально-культурологічної та суспільної генези цього феномену культури людини й суспільства.

Такі вчені в галузі теорії цінностей, як С. Бубнова [6], Б. Ломов [10], Л. Овсянецка [12] поняття «загальнолюдські цінності» розглядають як концепцію існування цінностей, що сприймаються людьми в різних культурах, їх віковому життєво-соціальному досвіді у формі наступного аксіологічного змісту: суспільство, людина і її психологічне здоров'я; гідність, честь, праця, порядність; сім'я, колектив, особистість; на їх засадах людина ефективно соціально-ціннісно самовизначається та самореалізується.

У філософії та соціології поняття «загальнолюдські цінності» розглядається такими вченими, як І. Бех [4], А. Маслоу [11], В. Загвязинський [13], які сприймають його у формі системи аксіологічних категорій, сутність яких відображає поняття, що входить в систему філософського вчення про людину як найвищу соціальну цінність, яка детермінує виникнення інших цінностей, що відображають загальні ідеали, мотиви, інтереси, потреби, уподобання, переконання, духовно-соціальні детермінанти, морально-етичні норми людської популяції, вільні від етичних традицій. Учені В. Біблер [5], В. Григоренко [7], розглядають поняття «загальнолюдські цінності» як дефініцію культурології, що характеризує сутність ідеалів, принципів, морально-етичних норм, прав, що мають аксіологічну пріоритетність в життєдіяльності людини, незалежно від її соціального статусу, національності, віросповідання, освіти, віку, статі.

Аксіологічну сутність поняття «загальнолюдські цінності» консолідовано формулюють вчені А. Асмолов [2], Г. Шевченко [15]. Воно полягає у сприйнятті цієї дефініції як системи цінностей, теоретично існуючих в площині моралі, етики, духовності, культури людини і суспільства, зміст яких не пов'язаний з конкретним історичним етапом, періодом розвитку суспільства або конкретною етнічною традицією. Загальнолюдські цінності виконують базову функцію аксіологічних максим, що детермінують

формування особистості в залежності від потреб суспільства. А. Асмолов [2] дефініцію поняття «загальнолюдські цінності» розглядає як феномен культури людини та суспільства, аксіологічна природа якої не залежить від класових інтересів, симпатій, уподобань, ідеологічних переконань; загальнолюдські цінності як система аксіологічних категорій (максим) однаково актуальна для представників усіх верств суспільства, окремих соціальних груп. Загальнолюдські цінності як форма індивідуальної та суспільної аксіологічної свідомості особливо потужно репрезентуються у світових релігіях. Конструктогенну позицію загальнолюдські цінності посідають в освітньо-виховних, соціально-педагогічних системах, які спрямовані на формування особистості у відповідності до морально-етичного ідеалу суспільства.

Висновки. Таким чином, викладене теоретичне дослідження феноменології загальнолюдських цінностей особистості у сучасній науці, означені філософські, культурологічні, соціальні та особистісні закономірності генези загальнолюдських цінностей дають змогу стверджувати, що феноменологія полягає у їх конструктогенній властивості. Позиції науковців допомагають визначити процеси формування аксіологічно-структурованої особистості людини, визначити методологічне обґрунтування соціально-культурних детермінант освіти, принципів та закономірностей виховання загальнолюдських цінностей особистості у студентів класичних університетів.

Результати, одержані у ході дослідження, знаходять своє використання у реалізації базових принципів виховання вищезазначеного феномену у навчально-виховному процесі та обумовлюють гарантоване досягнення означеної мети виховання загальнолюдських цінностей особистості у студентської молоді, спираючись на теоретико-методологічну базу дослідження цього феномену у сучасній науці.

У зв'язку з означеним узагальненням набуває актуальності питання нашого подальшого дослідження, яке пов'язане з необхідністю систематизувати низку теоретичних передумов психологічного та педагогічного вивчення закономірностей формування загальнолюдських цінностей. Вирішення цих питань у контексті аксіологічного дискурсу дозволить підійти до їх сутності, структури та інструментальності в формуванні загальнолюдських цінностей в особистості студента на сучасному етапі функціонування класичних університетів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анисимов С. Ф. Духовные ценности: производство и потребление / С. Ф. Анисимов. – Москва: Мысль, 1988. – 253 с.
2. Асмолов А. Г. О некоторых перспективных исследованиях смысловых образований личности / А. Г. Асмолов, Б. С. Братусь, Б. В. Зейгарник и др. // Вопросы психологии. – 1979. – № 4. – С. 34–46.
3. Бездухов В. П. Нравственно-ценностная сфера

студента: диагностика и формирование: монография / В. П. Бездухов, Т. В. Жирнова. – Москва: Моск. психол.-соц. ин-т, 2008. – 202 с.

4. Бех І. Д. Виховання особистості: підруч. для студентів вищих навч. закладів / І. Д. Бех. – Київ: Либідь, 2008. – 848 с.

5. Библер В. С. Нравственность. Культура. Современность: Философские размышления о жизненных

проблемах / В. С. Библер. – Москва: Знание, 1990. – 64 с.

6. Бубнова С. С. Методика диагностики индивидуальной структуры ценностных ориентаций личности / С. С. Бубнова // Методы психологической диагностики / под ред. А. Н. Воронина. – Москва, 1994. – Вып. 2. – С. 144–157.

7. Григоренко В. Г. Професійно-педагогічна мотивація та технологія її формування: монографія / В. Г. Григоренко. – Одеса: Вид-во ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2003. – 147 с.

8. Долженко В. О. Виховання духовних цінностей у студентської молоді в полікультурному просторі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 Теорія і методика виховання / Долженко Валерій Олександрович; Східно-укр. нац. ун-т імені Володимира Даля. – Луганськ, 2006. – 192 с.

9. Еникеев М. И. Психологический энциклопедический словарь / М. И. Еникеев. – Москва: ТК Велби, Проспект, 2006. – 560 с.

10. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – Москва: Наука, 1984. – 445 с.

REFERENCES

1. Anisimov, S. F. (1988). *Dukhovnye tsennosti: proizvodstvo i potreblenie [Moral values: producing and consumption]*. Moscow: Mysl [in Russian].

2. Asmolov, A. G., Bratus, B. S., Zeygarnik, B. V. (1979). O nekotorykh perspektivnykh issledovaniyakh smyslovykh obrazovaniy lichnosti [About some perspective investigations of conceptual formations of a personality]. *Voprosy psikhologii – Issues of Psychology*, 4, 34–46 [in Russian].

3. Bezdukhov, V. P., Zhirnova, T. V. (2008). *Nravstvenno-tsennostnaya sfera studenta: diagnostika i formirovaniye [Moral and value sphere of a student: diagnostics and formation]*. Moscow [in Russian].

4. Bekh, I. D. (2008). *Vykhovannia osobystosti: pidruchnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Character education: textbook for university students]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

5. Bibler, V. S. (1990). *Nravstvennost. Kultura. Sovremennost: Filosofskie razmyshleniya o zhiznennykh problemakh [Morality. Culture. Modern times: Philosophical contemplations about vital problems]*. Moscow: Znaniye [in Russian].

6. Bubnova, S. S. (1994). Metodika diagnostiki individualnoy struktury tsennostnykh orientatsiy lichnosti [Procedure of diagnosing individual structure of personality's value orientations]. *Metody psikhologicheskoy diagnostiki – Methods of psychological diagnostics*. A. N. Voronin (Ed.). (Issue 2). (pp. 144–157). Moscow [in Russian].

7. Hryhorenko, V. H. (2003). *Profesiynopedahohichna motivatsiia ta tekhnolohiia ii formuvannia [Professional and pedagogical motivation and technology of its formation]*. Odessa [in Ukrainian].

8. Dolzhenko, V. O. (2006). *Vykhovannia dukhovnykh tsinnostey u studentskoi molodi v polikulturnomu prostori [Education of moral values in students in multi-*

11. Maslou A. Samoaktualizirovannye lyudi: issledovanie psikhicheskogo zdorovya / A. Maslou. – Санкт-Петербург: Евразия, 1999. – 320 с.

12. Овсянецька Л. П. Ціннісні орієнтації як фактор життєдіяльності розвитку особистості / Л. П. Овсянецька // Збірник наукових праць Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Серія: Філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Плай, 1998. – Вип. 2, ч. 1. – С. 66–70.

13. Педагогический словарь: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. И. Загвязинский, А. Ф. Закирова, Т. А. Строчкова и др.; под ред. В. И. Загвязинского, А. Ф. Закировой. – Москва: Академия, 2008. – 352 с.

14. Сухомлинский В. А. Воспитание личности в советской школе / В. А. Сухомлинский. – Киев: Рад. шк., 1965. – 205 с.

15. Шевченко Г. П. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах України у сучасний період / Г. П. Шевченко, Х. М. Джабер. – Луганськ: Вид-во СЧУ ім. В. Даля, 2004. – 208 с.

cultural space]. Candidate's thesis. Luhansk [in Ukrainian].

9. Yenikeyev, M. I. (2006). Psikhologicheskii entsiklopedicheskii slovar [Psychological encyclopedic dictionary]. Moscow: TK Velbi, Prospekt [in Russian].

10. Lomov, B. F. (1984). Metodologicheskie i teoreticheskie problemy psikhologii [Methodological and theoretical issues of psychology]. Moscow: Nauka [in Russian].

11. Maslou, A. (1999). Samoaktualizirovannye lyudi: issledovanie psikhicheskogo zdorovya [Self-actualized people: investigation of psychological health]. St. Petersburg: Evraziya [in Ukrainian].

12. Ovsianetska, L. P. (1998). Tsinnisni oriientatsii yak faktor zhittiediialnosti rozvytku osobystosti [Value orientations as a factor of personality development living]. Zbirnyk naukovykh prats Prykarpatskoho universytetu imeni Vasilia Stefanyka. Seriia : Filosofiia, sotsiologiia, psykhologiia – Collection of scientific papers of Subcarpathian university named after V. Stefanyk. Series: Philosophy, sociology, psychology, 1, 66–70. Ivano-Frankivsk: Plai [in Ukrainian].

13. Zagvyazinskiy, V. I., Zakirova, A. F., Strokova, T. A. et al. (2008). Pedagogicheskii slovar [Psychological dictionary]. V. I. Zagvyazinskiy, A. F. Zakirova (Eds.). Moscow: Akademiya [in Russian].

14. Sukhomlynskiy, V. A. (1965). Vospitaniye lichnosti v sovetskoy shkole [Character education at soviet schools]. Kyiv: Radianska shkola [in Russian].

15. Shevchenko, H. P. & Dzhaber, H. M. (2004). Estetychne vykhovannia u vishchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy u suchasnyi period [Aesthetic education at higher educational institutions of Ukraine]. Luhansk [in Ukrainian].

*Андрей Валерьевич Осипцов,
кандидат педагогических наук, доцент,
заведующий кафедрой физического воспитания, спорта и здоровья человека,
Мариупольский государственный университет,
проспект Строителей, 129, г. Мариуполь, Украина*

ФЕНОМЕНОЛОГИЯ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ ЛИЧНОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ НАУКЕ

В условиях современного общества изучение проблемы выбора социальных ценностей, воспитания общечеловеческих ценностей личности у ученической и студенческой молодежи представляет собой не только философско-теоретический, а и аксиологический, праксиологический, образовательно-воспитательный и социальный интерес. Анализ современных теоретических и методологических основ проблемы воспитания общечеловеческих ценностей в области высшего профессионального образования Украины, а также социально-педагогические наблюдения побудили нас к освещению различных научно обоснованных точек зрения по феноменологии общечеловеческих ценностей. Целью статьи является анализ феноменологии общечеловеческих ценностей личности человека в философских, психологических, педагогических, социальных, культурологических аспектах современной науки. Ученые отмечают, что составляющей понятия «общечеловеческие ценности» являются ценностные ориентации общества, в котором живет и действует человек. Ценностные ориентации – это отношение человека к материальным, духовным ценностям, которые отражаются в сознании личности и его поведении, способ индивидуального отбора человеком объектов различного происхождения по их значимости. Кроме того, ценностные ориентации определяются как оценка объектов на основе их ценности для конкретного индивида, содержательная направленность личности, основа ее взаимодействия с различными объектами; как структурирование в сознании человека оценки выборочных предметов, на основе которого у человека возникает осознанное побуждение к определенной деятельности и удовлетворению личных и общественных потребностей; как социальные ценности, достижения. Общечеловеческие ценности рассматриваются учеными как те, которые воспринимаются людьми в разных культурах, их возрастном жизненно социальном опыте, на основе которых человек эффективно самоактуализуется и самореализуется; как системы ценностей, теоретически существующих в плоскости морали, этики, духовности, культуры человека и общества; как высшая социальная ценность, которая побуждает к возникновению других ценностей; как феномен культуры человека и общества. Феноменология общечеловеческих ценностей личности, методологическое обоснование детерминант образования, принципов и закономерностей воспитания общечеловеческих ценностей личности студентов классических университетов помогают определить процессы формирования аксиологически структурированной личности человека и дальнейшего исследования ряда теоретических предпосылок психологических и педагогических закономерностей формирования общечеловеческих ценностей на современном этапе функционирования классических университетов Украины.

Ключевые слова: феноменология, ценности, общечеловеческие ценности, классический университет, воспитательный процесс, профессиональное образование, студенческая молодежь.

*Andrii Osiptsov,
PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Head of the Department of Physical Education, Sports and Human Health,
Mariupol State University,
129, prospekt Budivelnykiv, Mariupol, Ukraine*

PHENOMENOLOGY OF HUMAN VALUES OF PERSONALITY IN MODERN SCIENCE

In modern society the study of the problem of choosing social values, education of human values in pupils and students is not only of philosophical and theoretical, but also of axiological, praxiological, educative and social interest. The review of modern theoretical and methodological bases of educating human values in higher education of Ukraine as well as social and pedagogical observations were the reason for highlighting different science-based points of view on the phenomenology of human values. The aim of the article is to review the phenomenology of human values of a personality in philosophical, psychological, educational, social and cultural aspects of modern science. Some scientists noted that the concept of “human values” involves value orientations of the society, in which a person lives and acts. Value orientations are considered as a personal attitude to material and spiritual values that are reflected in individual’s consciousness and his/her behavior, the way of individual selection of objects of different origin according to their significance. Moreover, value orientations are determined as the evaluation of objects based on their value for a particular individual, meaningful orientation of a personality, the basis of its interaction with various objects; as a structuring of evaluation of subjects in human consciousness on the basis of which there is a conscious impulse to certain activities and satisfying personal and social needs; as social values, achievements. Human values are defined as those which are

perceived by people in different cultures, according to their age and social and life experience; as systems of values that theoretically exist in the sphere of morality, ethics, spirituality, culture of a person and the society; as supreme social value, which facilitates the emergence of other values; as a phenomenon of culture of a person and the society. The phenomenology of human values of a personality, methodological grounds of education determinants, the principles and laws of educating human values in students of classical universities help identify the processes of axiologically structured personality formation and study further various theoretical assumptions of psychological and pedagogical patterns of forming human values in the modern phase of classical universities functioning in Ukraine.

Keywords: phenomenology, values, human values, classical university, educational process, professional training, students.

Рецензент: доктор медичних наук, професор О. П. Романчук

Подано до редакції 05.06.2015
